

Познатата и непознатата София

Написано от Христо Христов
Понеделник, 05 Ноември 2012 20:23

Председателят на Държавна агенция „Архиви“ Мартин Иванов откри тази вечер изложбата **„София – позната и непозната“**. Експозицията е юбилейна за Държавния архив – София, който отбелязва 60 години от създаването си.

В изложбената зала на агенцията на ул. „Московска“ 5 в столицата са представени „познати“ и „непознати“ документи, снимки и скици за емблематични сгради, институции и личности, свързани с историята на столичния град.

За първи път пред се показват план-скици на арх. Никола Лазаров, подготвени за строежа на Военно-исторически музей, който е трябвало да бъде издигнат в Борисовата градина. Може да бъде видян и плана на главната фасада на пивоварна фабрика „Братя Прошекови“, която до разрушаването ѝ през 2005 г. се издига близо до Орлов мост, построен също от братята Богдан и Георги (Иржи) Прошек. [↵](#)

В изложбата са включени юбилейна и летописна книги на Първа Софийска мъжка гимназия, в които е отбелязано: „Софийската класическа гимназия е отворена на 7 януари 1879 г. при управлението на Императорски Всерусийския комисар княз Дондуков и при управляващия отдела на народното просвещение и духовните дела професор Марин Дринов“. В гимназията, създадена непосредствено след Освобождението, учи и цар Борис III, а част от нейните учители формират преподавателския състав на първото българско висше училище – Софийския университет.

Сред експонатите се отличават документите, изработени върху кожа, написани на османотурски език през 1645 г. по повод на спорните мери между селата Лопян и Брусен, които са най-старите писмени свидетелства, съхранявани в архива.

След документите може да бъде видян и планът за Централна гара, който е предвиждал тя да бъде на бул. „Дондуков”, но не се е стигнало до реализирането му. Друга архивна ценност е оригинален документ на БРЦК.

Като институция, пазител на паметта на столицата на България, Държавен архив – София е приемник на Общинския музей и библиотека с исторически архив, основани с Разпоредба на столичния кмет ген. Владимир Вазов от 22 октомври 1928 г. През 1951 г. архивът се реорганизира в Софийски градски и окръжен държавен архив, като архивните фондове се разпределят между него и новосъздадените Централен държавен исторически архив, Централен държавен архив на НРБ, Централен партиен архив при ЦК на БКП и Архивния институт при БАН. Колекциите от снимки и картини, свързани с историята на София остават в Музея за история на София.

Архивът започва да функционира през юли 1952 г. като орган за управление на Държавния архивен фонд на територията на София и бившия Софийски окръг. От 1961 г. е на административно подчинение на Софийски градски народен съвет. През 1992 г. преминава на пряко административно подчинение на Главно управление на архивите при Министерския съвет (днес Държавна агенция „Архиви“).